

**QUICKSCAN NATUURWETGEVING ASML
TERREIN HEIBERG VELDHOVEN**

VELDVAST B.V.

26 juni 2012
076318799:0.7 - Definitief
B01064.000231.0300

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Huidige situatie planlocatie en omgeving.....	4
1.3	Voorgenomen ingreep.....	4
1.4	Leeswijzer.....	4
2	Effectbeoordeling beschermde gebieden	5
2.1	Methodiek.....	5
2.2	Huidige situatie.....	5
2.3	Effecten.....	5
3	Effectbeoordeling beschermde soorten	6
3.1	Methodiek.....	6
3.2	Huidig voorkomen en effecten beschermde soorten.....	6
3.2.1	Vaatplanten.....	6
3.2.2	Broedvogels.....	6
3.2.3	Zoogdieren.....	7
3.2.4	Amfibieën.....	8
3.2.5	Overige soorten.....	8
4	Toetsing aan Flora- en faunawet	10
4.1	Overtreding verbodsbepalingen.....	10
4.2	Mitigerende maatregelen.....	11
4.3	Toetsing effecten na uitvoering mitigerende maatregelen.....	12
4.4	Conclusie en advies.....	12
Bijlage 1	Wettelijk kader gebiedsbescherming	13
Bijlage 2	Wettelijk kader Flora- en Faunawet	17

1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

Het bedrijf ASML is voornemens om ten zuiden van de weg Heiberg te Veldhoven een bedrijventerrein te realiseren. In het kader van deze voorgenomen ruimtelijke ontwikkeling is het noodzakelijk om de plannen te toetsen aan de natuurwetgeving en in het bijzonder aan de Flora- en faunawet. In afbeelding 1 is de planlocatie weergegeven.

In februari 2012 heeft ARCADIS in opdracht van Veldvast B.V. een quickscan natuurwetgeving uitgevoerd. Dit onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een habitatgeschiktheidsbeoordeling ter plaatse van de planlocatie. In voorliggend rapport zijn de resultaten van dit onderzoek beschreven en is beoordeeld of er mogelijke effecten optreden van de ingreep op beschermde soorten of beschermde natuurgebieden. De effecten van de ingreep zijn getoetst aan de natuurwetgeving.

Afbeelding 1 De planlocatie (rood omlijnt) weergegeven op luchtfoto-ondergrond.

1.2 HUIDIGE SITUATIE PLANLOCATIE EN OMGEVING

De planlocatie is gelegen aan de zuidkant van de weg Heiberg in Veldhoven (zie afbeelding 1). Het bestaat uit een voedselrijk (bemest), vochtig grasland en wordt aan de noord-, west- en zuidzijde begrensd door sloten. De planlocatie wordt omgeven door de weg Heiberg met een laan van Zomereiken en aangrenzend pluimveebedrijf aan de noordzijde, een woonhuis met schuren en paardenweide en een parkeerterrein aan de oostzijde, de rijksweg A67 met begroeid talud aan de zuidzijde, en een paardenweide aan de westzijde.

1.3 VOORGENOMEN INGREEP

Het bedrijf ASML is voornemens om ten zuiden van de weg Heiberg te Veldhoven een bedrijventerrein te realiseren. De exacte inrichting van de planlocatie is nog niet bekend. Bij de beoordeling en toetsing van effecten zijn we uitgegaan van de volgende randvoorwaarden: er worden geen sloten gedempt, geen bomen gekapt, geen bebouwing gesloopt en het talud blijft behouden.

1.4 LEESWIJZER

In hoofdstuk 2 beschrijven we of de planlocatie is gelegen in of in de omgeving van beschermd natuurgebieden en beoordelen we de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op deze beschermde gebieden. In hoofdstuk 3 beschrijven we welke beschermde soorten voorkomen in en in de omgeving van de planlocatie, en beoordelen we de effecten van de ruimtelijke ontwikkeling op deze beschermde soorten. In hoofdstuk 4 toetsen we de effecten op beschermde soorten aan de Flora- en faunawet en geven we een advies ten aanzien van de te nemen vervolgstappen. Bijlage 1 en 2 vormen het wettelijk kader van respectievelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Ecologische Hoofdstructuur en de Flora- en faunawet.

2

Effectbeoordeling beschermde gebieden

2.1 METHODIEK

De website van de Provincie Noord-Brabant (www.brabant.nl) is geraadpleegd om te bepalen of de planlocatie in de omgeving van een gebied is gelegen dat onderdeel uitmaakt van de Ecologische Hoofdstructuur. Aan de hand van de website van de rijksoverheid (www.rijksoverheid.nl) is bepaald of de planlocatie in de omgeving van een Natura 2000-gebied is gelegen.

2.2 HUIDIGE SITUATIE

Ten zuiden van de planlocatie is ten zuiden van de A67 het beekdal van de Run gelegen. Dit beekdal is beschermd als Ecologische Hoofdstructuur (EHS), en daarnaast onderdeel van het Natura 2000-gebied 'Leenderbos, Grootte Heide en De Plateaux'.

2.3 EFFECTEN

De aanleg van een bedrijventerrein zal alleen in de directe omgeving van de planlocatie mogelijk leiden tot verstoring als gevolg van geluid, licht of menselijke activiteiten. Tussen de planlocatie en het nabij gelegen beekdal de Run, dat is beschermd als EHS- en Natura 2000-gebied, is de Rijksweg A67 gelegen. De planlocatie is van deze weg gescheiden en afgeschermd door een met Zomereiken begroeid talud van 4 meter hoog. Door de aanwezigheid van deze weg en het aansluitende talud zullen eventuele verstoringseffecten van de werkzaamheden op de planlocatie richting de andere zijde van de weg in het geheel worden weggenomen. Negatieve effecten van de ingreep op het betreffende EHS- en Natura 2000-gebied kunnen om die reden worden uitgesloten.

3

Effectbeoordeling beschermde soorten

3.1 METHODIEK

Ter voorbereiding op de veldinspectie is een bureaustudie uitgevoerd naar de beschikbare verspreidingsgegevens van de te verwachten beschermde flora en fauna. Hierbij zijn alle relevante soortverspreidingsatlassen en enkele internetsites geraadpleegd.

Om te bepalen of er negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten is op 21 februari 2012 een veldinspectie uitgevoerd, waarbij een ecooloog van ARCADIS de projectlocatie heeft beoordeeld op het (mogelijk) voorkomen van beschermde flora en fauna, op basis van aanwezige habitats (habitatgeschiktheidsbeoordeling). Tevens is gelet op aanwezige (beschermde) soorten (zichtwaarnemingen en sporen). De projectlocatie was toegankelijk en is in zijn geheel beoordeeld.

Op 22 februari en op 20 maart 2012 is er aanvullend Steenuilenonderzoek uitgevoerd, waarbij met behulp van geluidsonnames onderzocht is of de planlocatie en directe omgeving actueel territorium is van de Steenuil.

3.2 HUIDIG VOORKOMEN EN EFFECTEN BESCHERMDE SOORTEN

3.2.1 VAATPLANTEN

Binnen het projectgebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor beschermde vaatplanten. Tijdens de veldinspectie in februari 2012 zijn geen geschikte habitats of beschermde planten aangetroffen binnen en nabij het projectgebied. Op basis van bestudeerde bronnen zijn in de omgeving van het projectgebied geen beschermde planten aangetroffen of te verwachten.

De voorgenomen ingreep heeft geen negatief effect op beschermde plantensoorten.

3.2.2 BROEDVOGELS

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Uit de website www.waarneming.nl en op basis van uitgebreide gebiedskennis (door recente onderzoeken van ARCADIS) blijkt dat in de omgeving van de planlocatie op meerdere locaties Steenuilen voorkomen. De schuren en het gebied ten westen van de planlocatie vormen geschikt leefgebied voor deze soort, evenals de boerderijwoning met opstallen ten oosten van de planlocatie. Tevens vormt de planlocatie (en dan met name het weiland) geschikt foerageergebied. Vooralsnog zal de boerderijwoning met opstallen niet verdwijnen.

Echter zodra de boerderij en opstallen leeg komen te staan zal dit zeker het geval zijn (pers. med. opdrachtgever). Om die reden is dan ook het Steenuilonderzoek uitgevoerd, met als doel het vaststellen van de aanwezig- of afwezigheid van een territorium van de soort. Indien er een territorium aanwezig is kunnen op korte termijn maatregelen getroffen worden. Indien dit niet het geval is dan hoeven er geen aanvullende maatregelen te worden getroffen.

Het gebied ten westen (eveneens geschikt als leefgebied voor Steenuilen) valt geheel buiten de ingreepgrens van de ontwikkelingen (nu en in de toekomst).

Uit de veldonderzoek naar het voorkomen van Steenuilen in het gebied (planlocatie, boerderijwoning met opstallen ten oosten en het hele gebied ten westen) blijkt dat er geen territoria aanwezig zijn van Steenuilen.

Negatieve effecten op deze soort kunnen om die reden worden uitgesloten. De kans dat de soort zich in de toekomst gaat vestigen is aanwezig, maar op dit moment niet te verwachten. Dit heeft mede te maken met de redelijk geïsoleerde ligging tussen bebouwingskernen, bedrijventerrein en de snelweg. De kans dat dieren zich gaan hervestigen in een dergelijke situatie is klein te noemen.

Tijdens het veldonderzoek is een Buizerd overvliegend waargenomen. Tevens zijn prooiresten van Havik of Sperwer aangetroffen. Aangezien er geen nestlocaties van deze soorten worden vernietigd door kap van bomen, en daarnaast voldoende foerageergebied van deze soorten in de omgeving aanwezig is, kunnen negatieve effecten op deze soorten worden uitgesloten.

Negatieve effecten op jaarrond beschermde soorten (nestlocaties en foerageergebied) treden niet op.

Overige broedvogels

In de bomenlaan langs de Heiberg, en in de bomen en struweel van het talud langs de A67 zijn diverse algemene soorten broedvogels waargenomen (o.a. Heggenmus, Pimpelmees, Merel, Houtduif). Tevens is ter plaatse van de schuren ten westen van de planlocatie een aantal Holenduiven waargenomen (1 roepend, en een paartje baltsend). De planlocatie zelf is niet geschikt als leefgebied voor deze soorten vanwege de afwezigheid van geschikt broedbiotoop. De werkzaamheden op de planlocatie kunnen mogelijk leiden tot verstoring van de aanwezige broedvogels. Deze verstoring is te voorkomen door de werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren.

Negatieve effecten op beschermde broedvogelsoorten als gevolg van verstoring dient voorkomen te worden door de ingreep buiten het broedseizoen uit te voeren (15 maart – 15 juli).

3.2.3 ZOOGDIEREN

Vleermuizen

De bomenlaan langs de Heiberg en de bomen op het talud langs de rijksweg A67 zijn mogelijk geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen, vanwege de aanwezigheid van boomholtes. Tevens vormt de bomenlaan geschikt foerageergebied. Het talud is daarnaast geschikt als vliegrouete voor vleermuizen. Aangezien de bomen niet worden gekapt zal het leefgebied in tact blijven. Wel kunnen de werkzaamheden en de aanwezigheid van verlichting op de parkeerplaats leiden tot verstoring van vleermuizen. Door mitigerende maatregelen te treffen zijn negatieve effecten op vleermuizen te voorkomen (zie hoofdstuk 4).

De boerderijwoning met opstallen ten oosten van de planlocatie vormen mogelijk geschikte verblijfplaatsen. Wanneer de gebouwen gesloopt gaan worden dient een vleermuisonderzoek uitgevoerd te worden, om met zekerheid te kunnen stellen dat er geen vleermuizen gebruik maken van de bebouwing.

Vernietiging van verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen treedt vooralsnog niet op als gevolg van de ingreep.

Indien de boerderijwoning en opstallen ten oosten gesloopt gaan worden is wel nader vleermuisonderzoek noodzakelijk.

Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van verstoring is te voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen.

Grondgebonden zoogdieren

De planlocatie is als leefgebied en foerageergebied geschikt voor algemene grondgebonden zoogdieren. Tijdens de veldinspectie zijn sporen aangetroffen van Konijn, Mol en muizen. Negatieve effecten op deze soorten is niet geheel te voorkomen. Bij het uitvoeren van de werkzaamheden dient daarom de Algemene Zorgplicht (artikel 2 Flora- en faunawet) in acht te worden gehouden. Zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten komen niet voor op of in de nabijheid van de planlocatie, vanwege het ontbreken van geschikt habitat.

Negatieve effecten op algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren zijn niet geheel te voorkomen. De werkzaamheden dienen dan ook uitgevoerd te worden conform de Algemene Zorgplicht.

Negatieve effecten op zwaar beschermde grondgebonden zoogdiersoorten zijn uit te sluiten.

3.2.4 AMFIBIEËN

In de waterloop aan de zuidzijde van de planlocatie (langs het talud van de rijksweg) komen mogelijk algemene soorten amfibieën voor zoals Groene kikker complex, Bruine kikker en Gewone pad. De zaksloten aan de noord- en oostzijde van de planlocatie zijn vanwege de lage hoeveelheid water marginaal geschikt voor amfibieën. De aangrenzende oever- en rietzones langs de waterloop en sloten vormen geschikt landhabitat voor deze amfibieën. Het begroeide talud langs de rijksweg A67 vormt geschikt winterhabitat voor amfibieën.

Aangezien de waterloop en sloten niet worden aangetast blijven de voortplantingswateren intact. Wel worden de oever- en rietzones, die geschikt landhabitat vormen voor amfibieën, mogelijk aangetast als gevolg van de werkzaamheden. Aantasting is te voorkomen door bij de werkzaamheden deze oever- en rietzones intact te laten.

Negatieve effecten op algemene soorten amfibieën zijn te voorkomen door de rietzones langs de waterlopen intact te laten.

3.2.5 OVERIGE SOORTEN

Reptielen

De planlocatie is niet geschikt voor beschermde soorten reptielen, vanwege het ontbreken van optimaal ontwikkelde schrale vegetatie en struweel. Negatieve effecten op beschermde soorten reptielen als gevolg van de ingreep kunnen daardoor worden uitgesloten.

Vissen

In de waterlopen komen mogelijk algemene soorten vissen voor. Aangezien de waterlopen niet worden aangetast als gevolg van de ingreep kunnen negatieve effecten op vissen geheel worden uitgesloten.

Dagvlinders, libellen en overige ongewervelden

De waterlopen en aangrenzende rietvegetatie vormen mogelijk leefgebied voor algemene soorten libellen. Beschermde dagvlinders, libellen en overige ongewervelden worden niet verwacht, vanwege de aanwezigheid van optimaal ontwikkeld habitat.

Negatieve effecten op beschermde soorten reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en overige ongewervelden kunnen worden uitgesloten.

4

Toetsing aan Flora- en faunawet

4.1 OVERTREDING VERBODSBEPALINGEN

In en rond de planlocatie komen (mogelijk) beschermde soorten voor. Tabel 1 geeft de mogelijke overtredingen van de Flora- en faunawet door de werkzaamheden op de planlocatie.

Effecten op beschermde soorten (beschermingsniveau)	Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet					Knelpunt i.k.v. FFwet
	Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12	
Verstoring algemene soorten broedvogels (vogels, categorie 5)				x		ja
Verstoring leefgebied vleermuizen (tabel 3)				x		ja
Verstoring en aantasting leefgebied algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën (tabel 1)				x		ja

Tabel 1 Mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet

VERBODSARTIKELEN FLORA- EN FAUNAWET

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

4.2 MITIGERENDE MAATREGELEN

Om te voorkomen dat de bovengenoemde verbodsbepalingen worden overtreden dienen de volgende mitigerende maatregelen te worden genomen:

Broedvogels

Verstoring van broedvogels dient voorkomen te worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de broedperiode van vogels (buiten de periode 15 maart – 15 juli). Starten van aanlegwerkzaamheden binnen de broedperiode is toegestaan wanneer het terrein buiten de broedperiode bouwrijp is gemaakt (oftewel braak ligt en alle begroeiing verwijderd is).

Vleermuizen

Verstoring van de bomenlaan en begroeide talud, die mogelijk dienst doen als foerageergebied en vliegroute van vleermuizen, kan voorkomen worden door tijdens de werkzaamheden en op de toekomstige parkeerplaats vleermuisvriendelijke verlichting te gebruiken. Een mogelijkheid hiervoor is het gebruik van de 'bat-lamp', een door vleermuisdeskundigen speciaal ontwikkelde lamp die zorgt voor een optimale verlichting van de parkeerplaats en tegelijk leidt tot een minimale verstoring van vleermuizen.

Tabel 1-soorten (zoogdieren en amfibieën)

Voor ingrepen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting is vrijstelling verleend voor overtreding van de Flora- en faunawet ten aanzien van algemeen beschermde soorten. Een ontheffingsprocedure hoeft niet doorlopen te worden voor de verstoring van de vastgestelde te verwachten tabel 1-soorten binnen het projectgebied. Wel dient in alle gevallen de Algemene Zorgplicht in acht te worden gehouden (artikel 2 Flora- en faunawet, zie bijlage 2).

Gelet op de omvang van de ingreep is het in het kader van de Algemene Zorgplicht noodzakelijk om maatregelen te treffen om verstoring en aantasting van leefgebied te beperken. Deze maatregelen betreffen de volgende:

- Het gefaseerd uitvoeren van werkzaamheden zodat zoogdieren en eventueel amfibieën de mogelijkheid hebben om zelfstandig het gebied te verlaten. Deze werkzaamheden dienen vanuit het oosten in westelijke richting uitgevoerd te worden.
- Om de functionaliteit van de waterlopen en aangrenzende oeverzones als leefgebied voor amfibieën te behouden, dienen de oeverzones langs de wateren, en dan met name langs de het talud van de snelweg, behouden te blijven. Om die reden dient een strook van minimaal 2 meter in tact te worden gelaten.

4.3 TOETSING EFFECTEN NA UITVOERING MITIGERENDE MAATREGELEN

In tabel 2 is weergegeven of en welke verbodsbepalingen worden overtreden, indien de mitigerende maatregelen worden uitgevoerd zoals is beschreven in paragraaf 4.2.

Effecten op beschermde soorten (beschermingsniveau)	Mitigerende maatregelen	Overtreding verbodsbepalingen Flora- en faunawet					Knelpunt i.k.v. FFwet
		Art 8	Art 9	Art 10	Art 11	Art 12	
Verstoring algemene soorten broedvogels (vogels, categorie 5)	Uitvoeren maatregelen buiten broedseizoen				-		nee
Verstoring leefgebied vleermuizen (tabel 3)	Gebruik van vleermuisvriendelijke verlichting				-		nee
Verstoring en aantasting leefgebied algemeen voorkomende zoogdieren en amfibieën (tabel 1)	Uitvoeren werkzaamheden van uit oost naar west; Oever- en rietzones langs waterlopen in tact laten.				-		nee

Tabel 2 Mogelijke overtredingen van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet, na uitvoering van de mitigerende maatregelen

4.4 CONCLUSIE EN ADVIES

Uit de effectbeoordeling en toetsing aan de Flora- en faunawet blijkt dat, mits de mitigerende maatregelen worden getroffen zoals beschreven in paragraaf 4.2, er als gevolg van de ingreep op de planlocatie geen sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet.

Er hoeft op dit moment geen nader onderzoek te worden uitgevoerd naar het voorkomen van beschermde soorten. Wanneer de boerderijwoning en opstallen gesloopt worden dan is het wél noodzakelijk om een vleermuisonderzoek uit te (laten) voeren, om vast te stellen of de bebouwing ene functie heeft voor deze soortgroep.

Bijlage 1

Wettelijk kader gebiedsbescherming

Natuurbeschermingswet 1998

Gebiedsbescherming

In Nederland hebben veel natuurgebieden een beschermde status onder de Natuurbeschermingswet 1998 gekregen. Daarbij zijn twee categorieën beschermingsgebieden onderscheiden:

- Natura 2000-gebieden.
- Beschermde natuurmonumenten.

Natura 2000-gebied

Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen. Voor al deze gebieden gelden instandhoudingsdoelen.

De essentie van het beschermingsregime voor deze gebieden is dat deze instandhoudingsdoelen niet in gevaar mogen komen. Om deze toetsbaar te maken kent de Natuurbeschermingswet 1998 voor projecten en andere handelingen, die mogelijke gevolgen voor soorten en habitats van de betreffende gebieden hebben, een vergunningplicht. Een vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de instandhoudingsdoelen van het gebied niet in gevaar komen. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de zogenaamde ADC-toets: Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang en Compenserende maatregelen). Redenen van economische aard gelden ook als dwingende reden van groot openbaar belang. Als prioritaire soorten of habitats deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen mogen redenen van economische aard alleen gebruikt worden na toetsing door de Europese Commissie.

Voormalig beschermd natuurmonument

Naast deze Natura 2000-gebieden kent de Natuurbeschermingswet ook beschermde natuurmonumenten. Sinds de inwerkingtreding van de (oude) Natuurbeschermingswet zijn 188 gebieden aangewezen als beschermd natuurmonument of staatsnatuurmonument. Door de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 verdwijnt het verschil tussen Beschermde en Staatsnatuurmonumenten. Deze gebieden vallen dan onder de noemer van Beschermde Natuurmonumenten.

Een deel van de Beschermde Natuurmonumenten vallen samen met Natura 2000-gebieden. Hiervoor geldt bij definitieve aanwijzing van de Natura 2000-gebieden het toetsingskader van artikel 19 van de Natuurbeschermingswet voor Natura 2000-gebieden.

Beschermd natuurmonument

Waar de gebieden niet samen vallen blijven Beschermde Natuurmonumenten in stand en vallen onder het toetsingskader van artikel 16 van de Natuurbeschermingswet, dat hieronder wordt toegelicht. Het gaat hierbij om 66 gebieden.

De status Beschermd natuurmonument betekent dat het zonder vergunning verboden is om handelingen te verrichten die schadelijk kunnen zijn voor dat natuurmonument. Het gaat om handelingen die mogelijk significante gevolgen hebben (ook bij twijfel) voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied.

Tenzij zwaarwegende openbare belangen bestaan ('dwingende redenen van openbaar belang') die het verlenen van een vergunning 'noodzakelijk' is. In tegenstelling tot de afweging bij een Natura 2000-gebied, hoeft hier geen alternatievenonderzoek plaats te vinden. Bij Beschermd natuurmonumenten ontbreken de instandhoudingdoelen als toetsingskader voor mogelijke effecten, zoals bij de Natura 2000-gebieden. Het aanwijzingsbesluit van een Beschermd natuurmonument bevat echter een overzicht van de te behouden natuurwaarden. Het toetsingskader en het traject tot vergunningverlening is vergelijkbaar met dat van de Natura 2000-gebieden.

Voor handelingen buiten het beschermd natuurmonument (voor zover aangewezen voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) die significante effecten kunnen hebben op het gebied is het begrip 'externe werking' van toepassing (art. 65 Natuurbeschermingswet¹). Dit betekent dat de vergunningplicht ook van toepassing is op handelingen buiten een Beschermd natuurmonument die negatieve gevolgen kunnen hebben. Daarnaast is de zgn. Zorgplichtbepaling (art. 191 Natuurbeschermingswet 1998) van toepassing. Deze zorgplicht houdt o.a. in dat als een activiteit wordt ondernomen waarvan kan worden vermoed dat deze nadelig kan zijn voor de natuurwaarden van het gebied, deze activiteit niet plaats mag vinden. Ook moeten alle maatregelen worden genomen om gevolgen te voorkomen of te beperken.

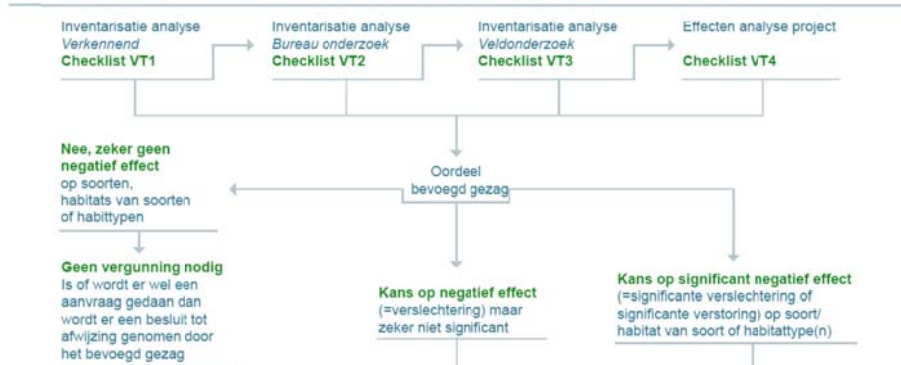
Vergunningverlening

De Natuurbeschermingswet kent twee routes voor het verlenen van een vergunning. Als er sprake is of kan zijn van significante verstoring van soorten en/of significante verslechtering van de kwaliteit van habitats, moet een Passende Beoordeling met ADC-toets (Alternatieven, Dwingende redenen van groot openbaar belang, Compensatie) uitgevoerd worden. Als er wel verslechtering van de kwaliteit van habitats op kan treden, maar deze zeker niet significant zullen zijn, kan worden volstaan met een Verslechteringstoets. Als er geen sprake is van de verslechtering van de kwaliteit van habitats en er hoogstens sprake is van niet-significante verstoring van soorten, is er geen Natuurbeschermingswetvergunning nodig. In dat geval hoeft er ook geen nader onderzoek gedaan te worden. In onderstaande figuur is het bovenstaande schematisch weergegeven.

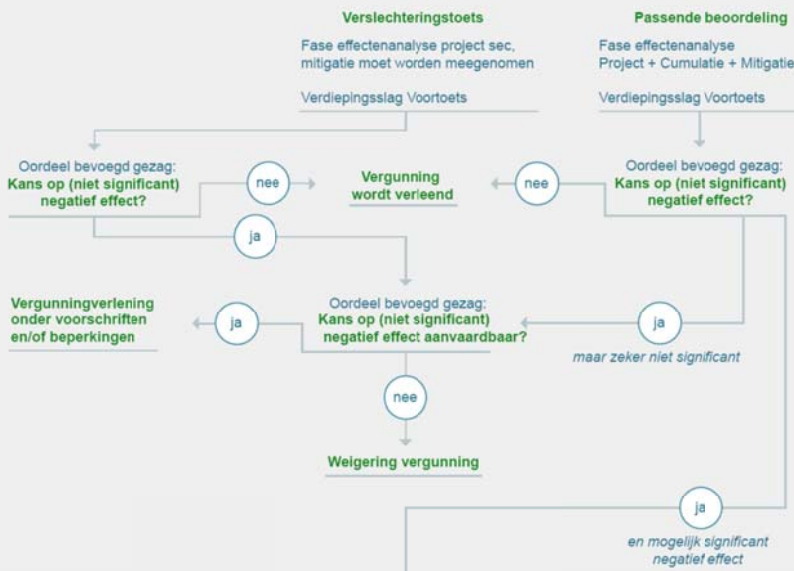
¹ In artikel 16 staat dat externe werking alleen geldt voor in het aanwijzingsbesluit beschreven activiteiten. Uit art. 65 blijkt echter dat dit alleen geldt voor beschermd natuurmonumenten die na 1 oktober 2005 zijn aangewezen en die zijn er (nog) niet.

VOORTOETS

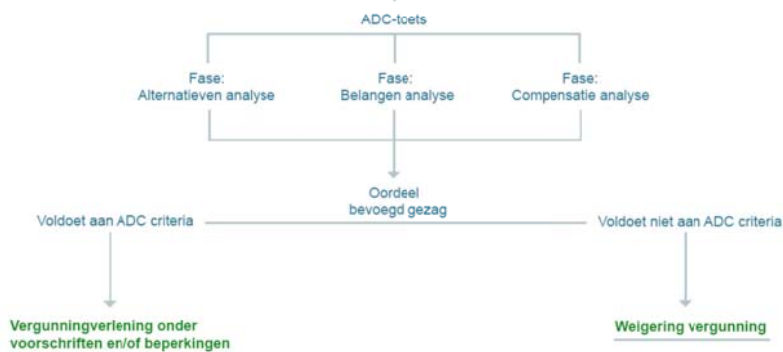
INVENTARISATIE VOORTOETS: De voortoets is niet verplicht maar wel verstandig om uit te voeren. Alle fasen VT1 t/m VT4 kunnen onderdeel zijn van de voortoets. Het kan ook zijn dat al na fase VT1 de effecten bekend zijn. Het bevoegd gezag moet die conclusie trekken.

HABITATTOETS

ADC-TOETS

Ecologische Hoofdstructuur (EHS)

Om de natuur in Nederland weer tot een goed functionerend ecologisch netwerk te maken, wordt de EHS begrensd en aangelegd, als netwerk van bestaande en nieuwe natuur. Het wettelijk kader voor het aanwijzen (begrenzen) en beschermen van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is de PKB Nota Ruimte. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken van de EHS, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de andere belangen die in het gebied aanwezig zijn. Het EHS-beschermingsregime is opgebouwd uit verschillende elementen. Dit zijn naast het 'nee, tenzij'-regime, met als sluitstuk natuurcompensatie, de maatwerkinstrumenten EHS-saldobenadering en Herbegrenzen EHS. De feitelijke begrenzing van de EHS is op provincie-niveau vastgelegd in de Verordening Ruimte Noord-Brabant (Provincie Noord-Brabant, 2011). Hierin is ook het toetsingskader nader uitgewerkt.

WEZENLIJKE KENMERKEN EN WAARDEN

Definitie wezenlijke kenmerken & waarden in de Nota Ruimte (2004, p.114): "de wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen van het gebied. Het gaat daarbij om: De bij het gebied behorende natuurdoelen en –kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde".

'Nee, tenzij'-regime en compensatiebeginsel

Het ruimtelijke beleid voor de EHS is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in de EHS het 'nee, tenzij'-regime. . Dat wil zeggen dat ontwikkelingen in de EHS die significante gevolgen hebben voor de kenmerken en waarden van de EHS alleen kunnen worden toegestaan als er sprake is van een groot openbaar belang en er geen alternatieve oplossingen zijn. Indien een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-afweging met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden, mits de eventuele nadelige gevolgen worden gemitigeerd en resterende schade wordt gecompenseerd. Indien een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden. Dit geldt ook voor externe werking.

Externe werking

In een brief van 3 december 2004 heeft de minister van LNV, mede namens de minister van VROM, besloten om in de Nota Ruimte het 'nee, tenzij' principe op gebieden in de nabijheid van EHS te laten vervallen (TK 29 576, nr. 12). In een brief van 5 juni 2008 heeft de minister nogmaals aangegeven dat ingrepen buiten de EHS niet worden beoordeeld op hun effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden binnen de EHS (TK 29 576, nr. 12). In de beantwoording van een aantal vragen van de vaste Kamercommissie voor LNV in 2008 is expliciet tot uitdrukking gebracht dat dit 'nee-tenzij' regime niet van toepassing is op ingrepen buiten de EHS die gevolgen kunnen hebben voor de EHS zelf, de zgn. "externe effecten"(TK 29576, nr. 52). Dit betekent overigens wel, dat bij een ingreep in de EHS, ook rekening gehouden moet worden met indirecte effecten, zoals geluidsverstoring en stikstofdepositie naar andere delen van de EHS.

Bijlage 2

Wettelijk kader Flora- en Faunawet

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet (2002) regelt de bescherming van in het wild voorkomende planten en dieren. In de Flora- en faunawet zijn de soortbeschermingsbepalingen uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. In de wet is onder meer bepaald dat beschermde dieren niet gedood, gevangen of verontrust mogen worden en beschermde planten niet geplukt, uitgestoken of verzameld (algemene verbodsbepalingen, artikelen 8 t/m 12). Bovendien dient iedereen voldoende zorg in acht te nemen voor alle in het wild levende planten en dieren (algemene zorgplicht, artikel 2). Daarnaast is het niet toegestaan om de directe leefomgeving van soorten, waaronder nesten en holen, te beschadigen, te vernielen of te verstoren.

De Flora- en faunawet heeft belangrijke consequenties voor ruimtelijke plannen. De interpretatie van de wet is in 2009 aangescherpt. Deze aanscherping is in onderstaande uitleg opgenomen.

Algemene zorgplicht

In het kader van de Flora- en faunawetgeving geldt dat alle dieren en planten een zekere mate van bescherming genieten, omdat hun bestaan op zichzelf waardevol is, zonder te kijken welk nut de dieren en planten voor de mens kunnen hebben. Dit wordt de intrinsieke waarde genoemd. Vanuit deze intrinsieke waarde is de algemene zorgplicht als vorm van “basisbescherming” opgenomen (artikel 2). Hierin staat dat iedereen voldoende zorg in acht dient te nemen voor de in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving. Ook mag men het welzijn van dieren niet onnodig aantasten en dieren onnodig laten lijden. De algemene zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dier- en plantensoorten, ook voor de soorten die niet als beschermde soort aangewezen zijn onder de Flora- en faunawet.

Het is een aanvulling op de algemene verbodsbepalingen die uitsluitend betrekking hebben op beschermde soorten. Het artikel biedt de mogelijkheid om op te treden tegen ongewenste handelingen jegens beschermde dieren en planten, welke niet nadrukkelijk in één van de verbodsbepalingen zijn genoemd. Activiteiten kunnen zo nodig door de Algemene Inspectiedienst (AID) worden stilgelegd.

Verbodsbepalingen

De algemene verbodsbepalingen zijn handelingen die het voortbestaan van planten en diersoorten mogelijk in gevaar brengen. Deze verbodsbepalingen vormen een belangrijk onderdeel van de Flora- en faunawet. Deze verboden zorgen ervoor dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. De belangrijkste, voor ruimtelijke plannen relevante wettelijke bepalingen staan hieronder genoemd.

ALGEMENE VERBODSBEPALINGEN FLORA- EN FAUNAWET (ARTIKEL 8 T/M 12)

Artikel 8. Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10. Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11. Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12. Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13. Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

Vrijstelling en ontheffing

Bij ruimtelijke plannen, met mogelijke gevolgen voor beschermde planten en dieren, is het verplicht om vooraf te toetsen of deze kunnen leiden tot overtreding van algemene verbodsbepalingen. Wanneer dat het geval dreigt te zijn, moet onderzocht worden of maatregelen genomen kunnen worden om dit te voorkomen of om de gevolgen voor beschermde soorten te verminderen. Onder bepaalde voorwaarden geldt een vrijstelling, wordt door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie goedkeuring gegeven aan de mitigerende maatregelen, of is het mogelijk van de minister ontheffing van de algemene verbodsbepalingen te krijgen voor activiteiten op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Ten aanzien van de criteria die voor vrijstellingen en ontheffingen gelden, kunnen verschillende groepen soorten worden onderscheiden. Deze groepen worden benoemd in het "Besluit van 28 november 2000 houdende regels voor het bezit en vervoer van en de handel in beschermde dier- en plantensoorten", kortweg genoemd "Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten". Dit besluit heeft de status van een AMvB. Onderstaande heeft betrekking op vrijstellingen en ontheffingen voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor andere activiteiten gelden andere regels.

Categorie		Ontheffing of vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen
Tabel 1	Algemene soorten	Algemene vrijstelling van de verboden 8 tot en met 12, wel zorgplicht, m.u.v. artikel 10.
Tabel 2	Overige soorten	Vrijstelling mogelijk, mits gebruik wordt gemaakt van een door de minister goedgekeurde gedragscode; anders ontheffing noodzakelijk (toetsing aan gunstige staat van instandhouding en zorgvuldig handelen). Eventueel mitigatie- en compensatieplicht. Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag, m.u.v. artikel 10.

Tabel 3	Soorten van bijlage 1 van de AMvB	<p>Voor volgens art 75 lid 6 bij AMvB aangewezen soorten geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is per AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> dwingende reden van groot openbaar belang; ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (zolang er geen sprake is van benutting of gewin) van de beschermde soort; - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen. Deze goedkeuring heeft de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag.</p>
Tabel 3	Soorten op Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn	<p>Voor volgens art 75 lid 6 aangewezen soorten die voorkomen op bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt een zwaar beschermingsregime. Voor deze soorten geldt, ook wanneer wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, geen vrijstelling voor ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Ontheffing voor het overtreden van verbodsbepalingen kan alleen verleend worden wanneer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - er geen andere bevredigende oplossing bestaat; - er sprake is van een bij AMvB bepaald belang. Voor deze groep is bij AMvB bepaald dat een ontheffing verleend kan worden (met inachtneming van het voorgaande) bij: <ul style="list-style-type: none"> dwingende reden van groot openbaar belang <p>Nb: voor deze groep kan geen ontheffing worden verleend op basis van het belang "ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". Volgens de AMvB kan dit wel, echter gedane uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) laten zien dat de AMvB op dit punt een onjuiste implementatie van de Europese Habitatrichtlijn is.</p> <ul style="list-style-type: none"> - enkele andere redenen die geen verband houden met ruimtelijke ontwikkeling, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid, voorkomen van ernstige schade; - er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort; - er zorgvuldig wordt gehandeld. <p>Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen.</p>

Tabel 3 Beschermingscategorieën AMvB artikel 75 Flora- en faunawet

Ook kan door het ministerie een beschikking worden afgegeven waarin goedkeuring wordt gegeven voor maatregelen ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen.

Tabel 1 geeft aan dat voor verschillende soorten een vrijstelling geldt, wanneer werkzaamheden uitgevoerd worden volgens een door het ministerie goedgekeurde gedragscode. De Unie van Waterschappen heeft een goedgekeurde gedragscode (Unie van Waterschappen, 2005). Het Waterschap Rivierenland heeft ook een beverprotocol geschreven, ingevolge deze gedragscode (Bronsveld et al., 2010).

De gedragscode van de Unie van Waterschappen is niet van toepassing op dijkversterkingen (Unie van Waterschappen, 2005). Toepassing van deze gedragscode leidt niet tot een vrijstelling van de verbodsbepalingen voor soorten van Tabel 2. Wel is de gedragscode van toepassing op andere activiteiten als het dempen van sloten. Voor dergelijke activiteiten is in dat geval geen ontheffing vereist bij de aanwezigheid van Tabel 2-soorten.

Vogels

Vanwege de bepalingen in de Europese Vogelrichtlijn, die overgenomen zijn in de Flora- en faunawet, geldt voor vogels een afwijkend beschermingsregime. Uit recente uitspraken van de ABRvS blijkt dat de manier waarop in Nederland tot voor kort werd omgegaan met ontheffingen voor vogels in strijd is met de Europese Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn staat een ontheffing alleen toe wanneer:

- Geen andere bevredigende oplossing is.
- Tevens sprake is van één van de volgende belangen:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Veiligheid van luchtverkeer.
 - Volksgezondheid en openbare veiligheid.

Dit betekent dat het ministerie van EL&I voor het verstoren van broedende vogels, hun eieren of jongen slechts in uitzonderlijke gevallen ontheffing verleend voor een ruimtelijke ingreep, namelijk als voldaan is aan het bovenstaande. In de praktijk betekent dit dat voor vogels gestreefd moet worden naar het voorkomen van het overtreden van verbodsbepalingen. In veel gevallen kan overtreding van verbodsbepalingen worden voorkomen door (versturende) werkzaamheden buiten het broedseizoen (de perioden dat het nest in gebruik is voor het broeden of grootbrengen van jongen) aan te laten vangen.

Binnen de groep van vogels zijn soorten aangewezen waarvan het nest wordt aangemerkt als een zogenaamde “vaste rust- of verblijfplaats”. Dergelijke verblijfplaatsen zijn jaarrond beschermd onder artikel 11 van de algemene verbodsbepalingen en vormen de meest streng beschermde groep. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels zijn aangewezen in de “aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten” (Ministerie van LNV, 2009) en bestaan uit de categorieën van vogelsoorten opgenomen in tabel 4.

Vogels	
Categorie	Type verblijfplaatsen
Categorie 1	Vaste rust- en verblijfplaatsen; nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
Categorie 2	Nesten van koloniebroeders; nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 3	Honkvaste broedvogels en vogels afhankelijk van bebouwing; nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn, of afhankelijk van bebouwing of biotoop.
Categorie 4	Vogels die zelf niet in staat zijn een nest te bouwen; vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.
Categorie 5	Niet jaarrond beschermd, inventarisatie gewenst; nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Tabel 4 Beschermingscategorieën jaarrond beschermde nesten.

Of voor het (buiten het broedseizoen) wegnemen van jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffing noodzakelijk is, dient te worden vastgesteld met behulp van een zogenaamde omgevingscheck. Daarnaast is de noodzaak tot een ontheffing mede afhankelijk van de mogelijkheid tot het mitigeren (inclusief het aanbieden van vervangende nestgelegenheid) van negatieve effecten.

Toetsingsplicht

Wanneer plannen worden ontwikkeld voor ruimtelijke ingrepen of voornemens ontstaan om werkzaamheden uit te voeren, dient vooraf goed te worden beoordeeld of mogelijke nadelige consequenties voor beschermde inheemse soorten voorzien zijn. In beginsel is daarvoor de initiatiefnemer zelf verantwoordelijk. Deze moet tijdens de uitwerking van zijn plannen of tijdens het plannen van werkzaamheden het volgende in kaart brengen:

- Welke beschermde dier- en plantensoorten komen in en nabij de planlocatie voor?
- Heeft het realiseren van het plan of de uitvoering van geplande werkzaamheden gevolgen voor deze soorten?
- Zijn deze gevolgen strijdig met de algemene verbodsbepalingen van de Flora- en fauna-wet betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving?
- Kunnen het plan of de voorgenomen werkzaamheden zodanig aangepast worden dat dergelijke handelingen niet of in mindere mate gepleegd worden, of zodanig uitgevoerd worden dat de invloed op beschermde soorten verminderd of opgeheven wordt?
- Is, om de plannen te kunnen uitvoeren of de werkzaamheden te kunnen verrichten, vrijstelling mogelijk of ontheffing (ex-artikel 75 van de Flora- en faunawet) van de verbodsbepalingen betreffende planten op de groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving vereist (tabel 3, soorten van bijlage 1, AMvB)?
- Heeft de initiatiefnemer zicht op een beschikking van het ministerie waarin goedkeuring wordt gegeven voor dit maatregelenpakket, op basis van een gedegen maatregelenpakket ter voorkoming van het overtreden van verbodsbepalingen (tabel 3, soorten van Bijlage IV Europese Habitatrichtlijn)?
- Welke voorwaarden zijn verbonden aan vrijstellingen of ontheffingen en welke consequenties heeft dit voor de uitvoering van het plan?